

nem azt, hogy az egész magatartást meg kell változtatni a diák irányában./ 2. Tudomásul vettük azt a szükségletet, hogy fiataljaink legyenek érzékenyebbek az érettség iránt; de ez szembenáll a formális felügyelet előnyeivel, mivel ez hatékonyabb és kényelmesebb. A hallgatóknak tapasztalatot kell szereznie a diákönkormányzatban, meg kell tanulnia a viszonyt a hatalom és felelősség, az akció és következmény között. De ez a diákkal való individuális foglalkozást igényli. 3. Egy közvetlenül korunk szociális és gazdasági struktúrájából fakadó újabb fogyatékoság: míg a pedagógusok az intellektuális integritás mellett állnak, addig társadalmunk állandó nyomást gyakorol az ifjúságra a konformitás és a szenvedélyes irányítás felé. 4. A legfontosabb: békére kell nevelnünk az ifjúságot az amerikai nemzetgazdaság kellős közepén.

/U.Gy./

.0.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

298

001.815:025.4:801.322.3

Tezaurusz-terv a tárgyszavazás és az osztályozás megkönnyítésére. - /Thesaurus project to aid indexing and classifying/ - Scientific Information Notes, 7.k. 4.sz. 1965.aug.-szept. p. 13-14.

A Rutgers Egyetemen megkezdték osztályokba sorolt fogalmakból álló tezaurusz kiépítését, amelyhez betűrendes szakmutató csatlakozik. Ezzel iparkodnak áthidalni a különbséget az információ-visszakeresési igények nyelve és az osztályozórendszerek nyelve között. A kísérleteket egyelőre a meteorológia szakterületén indították meg. A feldolgozás osztályozási alapanyaga az ETO; ezen kívül kézikönyvek tárgymutatóját, értelmező szótárakat, ezek kereszthivatkozásait, könyvtárak szakkatalógusának tárgyszavait stb. használják fel. Számos osztályozó és tárgyszavazó szakembert is bevonnak a munkába. Mindezzel a tezaurusz-kiépítés módszerét is elemzik. A kialakított tezaurusz anyagát lyukkártyákon és mágnesszalagon az érdeklődők rendelkezésére bocsátják. A kísérletnek a tezauruszok kialakításának módszer-tanára vonatkozó eredményeit kutatási jelentésben teszik közzé.

/H.G./

299

001.815:801.322.3

A tezaurusz mint a tudományos dokumentálás egyik alapeszköze. - /Tezaurul - un instrument de bază in documentarea stiintifica/ - GRECU, N. - Studii și Cercetari de Documentare și Bibliologie, 7.k. 2.sz. 1965.jun. p. 145-153.

A tezauruszokra vonatkozó irodalmi adatok összefoglalása után röviden ismerteti a romániai Tudományos Dokumentációs Központban e területen folyó munkát. A kémiai szerkesztőségben szerény keretek

nem azt, hogy az egész magatartást meg kell változtatni a diák irányában./ 2. Tudomásul vettük azt a szükségletet, hogy fiataljaink legyenek érzékenyebbek az érettség iránt; de ez szembenáll a formális felügyelet előnyeivel, mivel ez hatékonyabb és kényelmesebb. A hallgatóknak tapasztalatot kell szereznie a diákkormányzatban, meg kell tanulnia a viszonyt a hatalom és felelősség, az akció és következmény között. De ez a diákkal való individuális foglalkozást igényli. 3. Egy közvetlenül korunk szociális és gazdasági struktúrájából fakadó újabb fogyatékoság: míg a pedagógusok az intellektuális integritás mellett állnak, addig társadalmunk állandó nyomást gyakorol az ifjúságra a konformitás és a szenvedélyes irányítás felé. 4. A legfontosabb: békére kell nevelnünk az ifjúságot az amerikai nemzetgazdaság kellős közepén.

/U.Gy./

.0.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

298

001.815:025.4:801.322.3

Tezaurusz-terv a tárgyszavazás és az osztályozás megkönnyítésére. - /Thesaurus project to aid indexing and classifying/ - Scientific Information Notes, 7.k. 4.sz. 1965.aug.-szept. p. 13-14. elg

A Rutgers Egyetemen megkezdték osztályokba sorolt fogalmakból álló tezaurusz kiépítését, amelyhez betűrendes szakmutató csatlakozik. Ezzel iparkodnak áthidalni a különbséget az információ-visszakeresési igények nyelve és az osztályozórendszerek nyelve között. A kísérleteket egyelőre a meteorológia szakterületén indították meg. A feldolgozás osztályozási alapanyaga az ETO; ezen kívül kézikönyvek tárgymutatóját, értelmező szótárakat, ezek kereszthivatkozásait, könyvtárak szakkatalógusának tárgyszavait stb. használják fel. Számos osztályozó és tárgyszavazó szakembert is bevonnak a munkába. Mindezzel a tezaurusz-kiépítés módszerét is elemzik. A kialakított tezaurusz anyagát lyukkártyákon és mágnesszalagon az érdeklődők rendelkezésére bocsátják. A kísérletnek a tezauruszok kialakításának módszer-tanára vonatkozó eredményeit kutatási jelentésben teszik közzé.

/H.G./

299

001.815:801.322.3

A tezaurusz mint a tudományos dokumentálás egyik alapeszköze. - /Tezaurul - un instrument de bază in documentarea stiintifica/ - GRECU, N. - Studii și Cercetari de Documentare și Bibliologie, 7.k. 2.sz. 1965.jun. p. 145-153. elg

A tezauruszokra vonatkozó irodalmi adatok összefoglalása után röviden ismerteti a romániai Tudományos Dokumentációs Központban e területen folyó munkát. A Kémiai szerkesztőségben szerény keretek

között megindult a kémiai fizika szakkifejezéseinek összeállítása. A múlt évben megkezdték a referátumok tárgyszavasítását, most ellenőrizték ezeket a kifejezéseket, a legmegfelelőbbekről kartotékokat készítettek, és minden egyes kartotékra rávezették a megfelelő referátumok sorozatát. Eddig kb. 500 ilyen szakkifejezést tisztáztak, és ennek alapján feldolgozták a Buletinul de informare stiintifică 1965. évi első öt számát. Ezzel kapcsolatban kedvező eredményeket értek el a terminológia egységesítésében, és minőségi javulást várnak a kiadványok tartalmában. A munkába bevonják a Román Tudományos Akadémia Kémiai Fizikai Kutatóintézetének szakembereit is.

/Sz.Gy./

300

001.816

Felhívás a tudományos művek stílusának javítására. - /Challenge: Good scientific writing/ - REUBENS, J.B. - Engineering Writing and Speech, 8.k. 2.sz. 1965.dec. p. 48-55.

A rossz műszaki és tudományos stílusnak három fő oka: 1. az írásra ösztönzés hiánya; 2. az érdektelenség a jó stílus iránt; 3. a stílusképtelenség hiánya. Egy jól megírt műnek viszont két előfeltétele van: a megfelelő időráfordítás és a helyes szerkezeti felépítés. A ráfordítási időre a következők az irányadók: egy begyakorlott szakíró, ha témájának minden részletét ismeri, és valamennyi szükséges adatának birtokában van, három munkanap alatt 3500-5000 szavas szöveget írhat meg a megfelelő színvonalon. Mivel a szakíróknak többsége nem minősíthető gyakorlott szerzőnek, általában hat óra ráfordítást lehet számítani egy oldalnyi nyomdaérett szakmai szöveg megírására. /Ez 15 Ft-os mérnök-órabért // számítva 90 Ft, azaz szerzői ivenként kb. 1900 Ft./ A helyes szerkezeti felépítéshez irányadó a következő tagolás: cím, referátum, hipotézis, kísérlet, összegyűjtött adatok, az adatok értékelése, következtetés és /adott esetben/ hasznosítási javaslat.

/H.G./

301

002+022:389.6

A könyvtáráruhákkal és berendezésekkel, valamint a dokumentációval kapcsolatos szabványok. - /Library housing and documentation standards/ - RANGANATHAN, S.R. - Herald of Library Science, 4.k. 4.sz. 1965.okt. p. 306-309.

Indiában hamar felismerték a szabványosítás szükségességét a könyvtári és dokumentációs területeken is, és már 1957-ben felállították RANGANATHAN vezetésével ilyen szabványok kidolgozására hivatott speciális bizottságot. A bizottság eddig a következő kérdésekkel kapcsolatban készítette el a szabványokat: 1. A könyvtáráruhákat tervezésének irányelvei; 2. A könyvtárak berendezése és belső kialakítása; 3. Könyvek belső szállítása; 4. Mozgókönyvtárak céljára felhasznált járművekkel kapcsolatos követelmények; 5. Archivumokkal kapcsolatos speciális előírások. - A könyvtárak belső megoldásával kap-

csolatos előírások messzemenően figyelembe veszik az olvasók pszichológiai igényeit is: minden olvasó részére 2.5 m² területet kell biztosítani, 100 x 70 cm-es asztalfelülettel. Az asztalmagasságot, székmagasságot antropometriai szempontok alapján 75, ill. 45 cm-ben szabták meg. A polcok magassága nem haladhatja meg a 220 cm-t. A bizottság szabványosította a kutatási jelentések formáját is, s ezzel a tapasztalatok szerint a tájékoztató munkának óriási segítséget nyújtott.- Értékes munkát folytattak a műszaki terminológia, a folyóiratcímek rövidítései stb. szabványosítása terén is.

/V.P./

302

002:654.197

A "mondovízió" és a dokumentáció.- /Mondovision et documentation/ - POPOT, F. - Bulletin AID, 4.k. 4.sz. 1965. p. 5-6.

A televízió jelentősége a dokumentációban is igen nagy lenne, ma azonban egy-egy televíziós "vonallal" szemben az ilyen "vonalak" kis száma következtében még annyira sok az igény, hogy a megoldás drágasága lehetetlenné teszi a TV dokumentációs felhasználását. Fordulópontot jelenthet ebből a szempontból a világtelevízió /mondovízió/ kialakulása, melyre a távközlési mesterséges holdak adják meg a lehetőséget. Egy ilyen mesterséges hold egyidejűleg számos kép földrészek közötti továbbítását teszi megoldhatóvá, s az elkövetkező években várható, hogy ily módon a rendelkezésre álló képátviteli "vonalak" száma megsokszorozódik, hozzáférhetővé válva a dokumentáció céljaira is. Ez pedig a dokumentumok teljes szövegének minden eddigénél gyorsabb továbbítását, a nemzetközi tájékoztatási szolgálat egy teljesen újszerű szolgáltatásának megvalósítását tenné lehetővé.

/V.P./

303

002:681.3

Számítógépek a dokumentációban.- /Computers in documentation/ - BERZEL, N. - Library Science, 2.k. 3.sz. 1965.szept. p. 252-259.

A szerző három cikkből álló sorozatban rendkívül érthető és világos ismertetést ad a dokumentáció automatizálásának eszközeiről: az elektronikus számítógépekről. Különbséget tesz egy rendszeren belül valamely funkció automatizálása és a teljes rendszer automatizálása között. Megvizsgálja az egyes dokumentációs funkciók automatizálásának eszközeit, s rámutat arra, hogy amennyiben a berendezés logikai műveletek elvégzésére nem képes, csupán rendkívül egyszerű funkciók automatizálására nyílik lehetőség. Ezért részletesen elemzi a logikai döntések törvényeit, azok szimbolikus ábrázolását és a BOOL algebrát, melyet az információviasszakeresés során leginkább alkalmaznak. Ezután magát az elektronikus adatfeldolgozóberendezést ismerteti, annak működését és belső "nyelvét", amit a dokumentációs szakembereknek is jól kell ismerniük, ha eredményesen kívánják a dokumentációs munkafolyamatokat automatizálni. Bevezet a programozás elvi ismereteibe is.

/V.P./

304

002.2/4-11+47/:025.2/73/

A szovjet és a kelet-európai területet érintő programok: a könyvtárakat érintő néhány fontos kérdésről. - /Area programs for the Soviet Union and East Europe: some current concerns of the libraries/ - BUIST, E. - The Library Quarterly, 35.k. 4.sz. 1965. okt. p. 310-330.

A Szovjetunióban és Kelet-Európában igen nagy a periodikus kiadványok száma, s az USA-ban kevés a támogatás ezek beszerzéséhez, nincs koordináció feldolgozásukban. Létre kellene hozni egy olyan központot, mely a fenti irodalom gyűjtésére és feldolgozására, valamint a szükséges tájékoztatás biztosítására specializálná magát. Igen nagyjelentőségű pl. a könyvbeszerzés terén egyrészt a megfelelő szelekció, másrészt a szükséges gyorsaság biztosítása, különös tekintettel arra, hogy egyes fontos művek gyorsan kifogynak. E téren a Novije knigi SzSzsZR fokozott használata nyújthat segítséget, melynek export-változata mellett hazai változatát és a Knizsnaja letopisz-t is figyelemmel kell kísérni, ami viszont a megjelenő művek óriási száma miatt nem könnyű dolog. Fel kellene számolni azt a helyzetet, mely szerint egyes művek feleslegesen nagy példányszámban megtalálhatók az országban, míg más, esetleg fontosabb művek egyáltalán nincsenek meg. A központnak ennek érdekében mindenképp előtérbe kell tenni a legkülönbözőbb szempontok szerint egy év szovjet könyvtermését. Ugyancsak nagy feladat a központi katalóguscédula ellátás a szláv nyelvű művek esetében, tekintettel a cillibetűs anyag katalógizálásával kapcsolatos nyelvi stb. nehézségekre.

/V.P./

305

002.513.5

Nagy információsűrűségű, közvetlen hozzáféréstű információtároló rendszer. - /A high density random retrieval information storage system/ - SILVERMAN, D. - The National Micro-News, 1965. 78.sz. okt. p. 70-81.

A MIRPS rendszer az információk mágnesszalagon és mikrofilmen történő tárolása esetén egyaránt használható, és célja az, hogy rendkívül nagy információtömegből gyakorlatilag késedelem nélkül kereszen meg valamely meghatározott információt annak valamilyen más módon előre meghatározott "címe" alapján. Ez azt jelenti, hogy amennyiben nagy tömegű dokumentumot pl. mikrofilmre rögzítenek, s az információ visszakeresést elektronikus számítógéppel elvégzik, a kapott dokumentumszám alapján a MIRPS elven alapuló berendezés azonnal megtalálja a keresett dokumentum képét, és arról másolatot készít. - A rendszer alapelve az, hogy több egymástól független "tárral" dolgozik, s minden tárrban több egymástól ugyancsak független filmszikót használ. Ily módon lehetővé válik, hogy egy meghatározott sorszámú képkocka kikereséséhez ne kelljen a teljes anyagon végigfutni, hanem a filmkocka azonosítási/"helyrajzi"/ száma alapján a gép automatikusan megállapítja, hogy melyik egység /tár/ melyik filmszikóján keres-

se a képet. A különböző tárukban a keresés egyidejűleg is folyhat, és egy körben forgó kamera folyamatosan készíti a másolatokat a megtalált filmkockákról.- A rendszert elsősorban az amerikai szabadalmi hivatal kívánja alkalmazni arra, hogy a szabadalmakat mikrofilmre rögzítve az igénylők által megadott lajstromszám alapján azokról másolatot adjon.

/V.P./

306

002.513.5

Analízis és terminológia problémái az információk visszakeresésében.- /Problems in analysis and terminology for information retrieval/ - FARRADANE, J. - POULTON, R.K. - DATTA, S. - The Journal of Documentation, 21.k. 4.sz. 1965.dec. p. 287-290.

Az információk analízisének két lépcsője elengedhetetlen: a tartalmazott tárgy meghatározása és bizonyos szavak vagy szócsoportok megállapítása /direkt módon, vagy megfelelő kóddal/, amelyek ezt a tárgyat reprezentálják. Automatikus módszerek alkalmazása /automatikus nyelvi analízis, szó- vagy szópár-gyakoriság/ alkalmatlan - a gépnek nincs ítélő ereje. Tehát a meglévő szabályok alapján kell indexelnünk - ezekhez a /természetesen terminológia stb. szempontjából naprakész állapotban tartott/ szabályokhoz kell a jövőbeli indexelőnek alkalmazkodnia.

Az indexelés hatékonysága terminológián és strukturán múlik. Szerzők felfogása szerint a struktúra domináló. A terminusok /terms/ rendezése részben a fogalmak /concepts/ alapvető típusai /dolgok, tevékenységek, absztrakt terminusok, tulajdonságok/, részben pedig a komplexitás színvonala szerint történik. Szerzők felfogása szerint a fogalom szemantikus bontása /factoring/ felesleges ott, ahol az egy szóval megadható. Ha nincs egyszerű szó, meghatározandó, hogy a szókapcsolat egyszerű szó-értelművé vált-e. Ha a szókapcsolatban az egyik szó határozói jellegű, a legjobb a klasszifikációs formát használni: turbina-gőz.

/Z.P./

307

002.513.5:025.4

A dokumentumok visszakereshetőségének biztosítása céljából végzett osztályozás konfliktusai.- /Conflict in classification for document retrieval/ - RANGANATHAN, S.R. - Library Science, 2.k. 3.sz. 1965.szept. p. 202-216.

A információvisszakeresés lehetőségének biztosítása céljából lehetőleg szabványos, egységesen elfogadott kifejezéseket kellene használni, - ezzel szemben azonban számos ember részéről kifejezett averzió érezhető. Az osztályozás nyelvének alkalmazása esetén a helyzet e szempontból lényegesen jobb, mint a természetes nyelv használatakor. A kettőspontos osztályozás során valamely adott tárgyhöz mindig egyetlen szám tartozik, a különböző tárgyköröket az osztályozási szám megfelelő sorrendbe rendezi. A sorrend azonban nem mindenkinek

egyformán felel meg: a facetek sorrendjét az osztályozási számon belül változtatni kellene a különböző igények figyelembevételével. Ez azonban annak az előnynek elvesztésével járna, amely az egységes és egyetlen szám használatából adódott. Ezért inkább a katalógus és az adminisztratív eszközök segítségével kell a problémát megoldani. A katalógusban a többség érdeklődési körén túlmenően a kisebbségben lévő specialisták igényeinek megfelelően is csoportosítani kell az anyagot, magukból a dokumentumokból pedig kis különgyűjteményeket kell kialakítani ugyanezen szempontok szerint.

/V.P./

308

002.55

A tájékoztató tevékenység néhány alapproblémája. - /Unele probleme de bază in activitatea de informare/ - ATANASIU, P. - Studii și Cercetari de Documentare și Bibliologie, 7.k. 2.sz. 1965.jun. p. 135-144.

Vázlatos áttekintés a tájékoztatásnak, vagyis az emberi ismeretek továbbadásával kapcsolatos műveletek komplexumának tárgyáról, alapanyagáról, munkamódszereiről, műszaki eszközeiről és szervezeti formáiról.

Az információigények kielégítése egy-egy nagyobb szakterület irodalmának feltárásával és a konkrét feladatok megoldásának elősegítésével. Elsődleges információforrások: kiadványok és kiadatlan kutatási jelentések. Információrendszerek: referálás, annotációk, címléírások, analitikus és szintetikus feltárás; az információ rendszerbe foglalása, tárolása, visszakeresése. A tájékoztatás gépesítése és automatizálása, gazdasági szempontok /az IBM 7090 óránként 3000-4000 DM-be kerül, az USA-beli Index Medicus összeállításának automatizálásához 3 000 000 dolláros számológépet használnak/. A tájékoztatás megszervezése egyes országos központokban és a nemzetközi együttműködés lehetőségei.

/Sz.Gy./

309

002.55:624+69

Az építőipari és építészeti információ megszervezéséről. - /O posztanovke informacij v oblaszti sztroitel'sztva i arhitektury/ - TALANOV, K.K. - Tehniceszkie Biblioteki SzSzsZr, 1965. 6.sz. p. 17-21.

A Szovjetunióban sem egyenletesen fejlődik a szakirodalmi tájékoztatás az egyes szakterületeken. A szerző a szakirodalmi tájékoztatás ama hiányosságaival foglalkozik, melyek az építőiparban különösen a vállalati központtól, sőt gyakran minden lakott településtől távol eső munkahelyeken dolgozó szakemberek munkáját nehezítik meg. Így pl. a nagyszabású munkálatok során nehézségeket okozhat, ha a tájékoztatói intézmény irodalomkutatásai során nem kellően veszi figyelembe az ilyen munkához szükséges szakirodalom igen erős szóródásának tényét, hiszen a szakembereknek nincs módjukban más anyag átnévése. Különös gondot kell fordítani a nagy számban kibocsátott szab-

ványokról történő tájékoztatásra. Hiba például, hogy a szabványokról kiadott tájékoztatókhoz minden évben más jellegű tárgymutatót adtak ki. Sürgősen tökéletesíteni kell az ETO e szakterületre vonatkozó táblázatait is. Biztosítani kell az építőipari szakirodalmi tájékoztató káderek kiképzését, különös tekintettel a távoli munkahelyeken dolgozó dokumentalisták továbbképzésére.

/V.P./

310

002.63/73/

A Library of Congress új szolgáltatása: a nemzeti tájékoztató központ. - /The National Referral Center a new service in the Library of Congress/ - STEARNS, J.F. - Libri, 15.k. 4.sz. 1965. p. 353-359.

előz.

A központ feladatai: 1. Tudományos és műszaki szakterületen valamennyi tájékoztatói forrás számbavétele /tájékoztatói források azok a szervezetek vagy intézmények, amelyek tudományos vagy műszaki igényekre tájékoztatást adnak/; 2. A tájékoztatást igénylőknek felvilágosítás adása a tájékoztatói forrásokról; 3. A tájékoztatói forrásokról címjegyzékek közreadása, amelyek az egyes források szakterületét, működését és igénybe vehető szolgáltatásait is tartalmazták; 4. A tájékoztatói rendszer működése közben az egyes szervezet viszonyának elemzése. A központ mintegy 14 000 tájékoztatói forrást tart nyilván. Az ezekre vonatkozó adatokat gépi lyukkártyákon és fénylyukkártyákon tartják nyilván. A központ átlagosan 60 igénylőt szolgál ki hetenként; ez a "felfutás" után jelentősen nő majd. Az adott tájékoztatás visszacsatolását is biztosították, hogy működésük hatékonyságát ellenőrizzék. 1965-ben a Directory of Information Resources in the United States c. kiadványukban 1100 tájékoztatói forrás adatait adták közre.

/H.G./

311

002.63/438/

A lengyel dokumentációs és tudományos tájékoztató szolgálat története. - /Poznańki polskie dokumentacji i informacji naukowej/ - MAJEWSKI, Z. - Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, Külön-szám, 1965. p. 21-22.

előz.

A Lengyel Gépipari Tudományos Egyesület - SIMP - által 1936. évben megindított és a második világháború kitöréséig mintegy 100 000 dokumentációs karterekkel rendelkező, a háború ideje alatt egyáltalán nem, befejezése után részlegesen, majd 1950-ben új keretek között átszervezett változatban működő dokumentációs és tudományos tájékoztató szolgálat fejlődése egyes fázisainak részletes ismertetése. Fel-sorolja a tájékoztató szolgálat fejlődését gátló és elősegítő tényezőket. Kimerítően tárgyalja jelenlegi tevékenységét, szervezeti felépítését, kapcsolatait - népgazdasági, tudományos, kutatási stb. szinten, valamint külföldi viszonylatban.

/K.P./

312

002.63/438/

A lengyel dokumentációs és tájékoztató szolgálat 15 éves.-
/Pietnastolecie działałności CIINTE i kierunki jego rozwoju/ - PIROG,
A. - Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, Különszám, 1965. p. 6-15.

A műszaki tudományok terén világszerte végmenő óriási fejlődésről szóló információnak a rendszeres gyűjtése és célszerű felhasználása a népgazdaság fejlesztésének nélkülözhetetlen eszköze. Ezért a műszaki és gazdasági tudományos szolgálatnak a szerepe - sokrétű feladatai fontosságának növekedése mellett - állandóan növekszik. Évről évre fokozódik a népgazdasági és társadalmi igény tájékoztató anyagokra. A tájékoztató szolgálat munkájának hatékonysága a népgazdaság műszaki-tudományos bázisa alakulásának és fejlődésének alapvető feltétele. Ilyen és hasonló jelszavak s célkitűzések szellemében 1950. évben létrehozott Központi Dokumentációs és Tájékoztató Szolgálat 15 évi tevékenységének, működésének és munkájának részletes leírása, az elért eredmények időrendi sorrendben való összefoglalása és sokoldalú elemzése. Leírja és vázlatosan bemutatja kapcsolatait alárendelt intézményekkel, a népgazdaság különböző intézményeivel, ipari vállalatokkal, tervezőintézetekkel, kutatólaboratóriumokkal stb. Ugyancsak vázlatosan szemlélteti szervezeti felépítését, és tárgyalja távlati fejlesztésének irányelveit és célkitűzéseit.

/K.P./

313

002.63/438/:658.386

Dokumentációs és Tájékoztató Intézet tevékenysége káderek képzése és külfölddel való együttműködés terén.- /Z działałności Instytutu w zakresie szkolenia kadr i współpracy z zagranicą/ - TELECHUN, S. - Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, Különszám, 1965. p. 22-24.

Az Intézet fejlődése történetének rövid ismertetése után foglalkozik a káderek képzésének kérdéseivel, és eddig e téren szerzett tapasztalatokkal. Kiemeli a káderek rendszeres továbbképzésének szükségességét, különös tekintettel munkájukkal szemben támasztott követelmények megszigorítására és a tájékoztató szolgálat feladatainak növekedésére. Ismerteti a normális és a továbbképzés időszertű vonatkozásait. Kitér az oktatói erő utánpótlása biztosításának problémáira. Tárgyalja külföldi kapcsolatait és együttműködését elsősorban a népi demokratikus országok testvérintézeteivel. Javasolja külföldi kapcsolatok kiszélesítését. Fejlesztési irányelvek.

/K.P./

314

01:002.513.5

Bibliográfia és automatizálás, avagy a katalogizálás új módjai.-
/On bibliography and automation or how to reinvent the catalog/ -
PERREAU, J.M. - Libri, 15.k. 4.sz. 1965. p. 287-339.

A bibliográfia és a gépesítés együttesen indokolhatják a tájékoztatás központosító törekvését abban az esetben, ha a bibliográfiai feltárás és a visszakeresés módszerei kölcsönösen alkalmazkodnak egymáshoz. A központositással így nemcsak hatékonyabb, hanem egyszerűbb is lenne a bibliográfiai munka, amely két ellenőrzési funkcióból áll: a dokumentum-feltárás és a dokumentum visszakeresés ellenőrzési funkciójából. Az ellenőrzési funkció működése szempontjából egyre nyilvánvalóbb, hogy a bibliográfiai megoldásnak prioritása van a gépesítési megoldással szemben, amelyben ma már amugyis elfogadható eredményeket értek el. A bibliográfiai megoldást a ma rendelkezésre álló rendszerek /Dewey, Library of Congress, Kettőspontos Osztályozás, a WRU-rendszere vagy Newman Ruly English-e/ sajátosságai alapján valószínűleg az ETO jelentené - ha bekövetkeznek gyors revíziója. Ezt azonban csak további szemantikai, szintaktikai és morfológiai kutatások dönthetik el - amelyeket talán nem is annyira bibliográfiai, mint fordításgépesítési célból fognak elvégezni.

/H.G./

315

02+023.5:658.386/52+540/

Oktatás és könyvtárak Japánban és Indiában. - /Education and Libraries in Japan and India/ - KAULA, P.N. - Herald of Library Science, 4.k. 4.sz. 1965.okt. p. 298-305.

előz. 10.

A 93 millió lakosu Japán a negyedik legnagyobb könyvkiadó ország a világon. 1964-ben 14 000 periodikát adtak ki, s a kiadott könyvek példányszáma 350 millió. A műszaki könyvtárak száma 1000 körül van, az egyetemi könyvtáraké 522. A Nemzeti Központi Könyvtárat 1947-ben hozták létre: hálózatába 30 ágazati könyvtár és 8 alágazati könyvtár tartozik. Tevékenységét, mely kiterjed a katalogizálás és feldolgozás módszertani koordinálására, a könyvtárközi csere előmozdítására, rendszeres és hatékony információterjesztés biztosítására, a beszerzési tevékenység koordinálására, komplett katalógusok készítésére, nemzetközi együttműködésre stb. a szerző pontokba foglalva részletesen ismerteti. A könyvtári hálózatot a könyvtári tanács irányítja. A könyvtárosok képzése 4 egyetemen ill. intézetben folyik. A Japán Könyvtárosok Szövetsége 1892-ben alakult meg, és igen kiterjedt tevékenységet folytat, számos kiadványt ad közre.

Összehasonlítás céljából Indiára vonatkozólag is közöl néhány adatot a szerző. Indiában 61 nagy egyetemi könyvtár működik, s a könyvtárak teljes száma 32 000. Nem állítottak még fel központi könyvtárat, bár beiktatták az ötéves tervbe. India sokat tanulhat Japántól, és gyorsan kell előre haladnia.

/V.P./

316

023.5:331.054.5

Tapasztalatcsere-előadások könyvtárosok részére. - /Skolní peredovogo opúta dlja bibliotekarej/ - DEMIDOVA, E.A. - STEJN, L.R. - Tehniceszkie Biblioteki SzSzsZr, 1965. 8.sz. p. 26-30.

A Szovjetunióban a könyvtárosi munka színvonalának emelése céljából ún. tapasztalatcsere-iskolákat rendeznek a könyvtárosok részére. Ez a módszer a műszakiak esetében már jól bevált. Az iskolákat speciális témák megbeszélése céljából szervezik, mint pl.: bibliográfiai munka, a vállalati szakembere.: differenciált kiszolgálásának megvalósítása stb. A résztvevők felkészítésének, a foglalkozások menetének tervét a központi műszaki könyvtár módszertani osztálya dolgozza ki. Az oktatáson a műszaki könyvtárak vezetői vesznek részt, s az összejevetelek tartama rendszerint 3 nap. Az előadásokat valamely kiemelt vállalati könyvtárnál tartják meg, s egyben gyakorlatban is bemutatják mindazt a munkamódszert és berendezést stb., amit a résztvevők között népszerűsíteni kívánnak. A kötött formában megoldott oktatás befejeztével kötetlen megbeszélések alakulnak ki a bemutató könyvtár munkatársai és az "iskola" hallgatói között. Az eredményes munkához helyesen kell kiválasztani a minta-könyvtárat, s minden foglalkozást gondosan elő kell készíteni.

/V.P./

317

024.6:656.88

A posta. kölcsönzés és a műszaki könyvtárakba történő bevezetésével kapcsolatos feladatok. - /Zaocsnuj abonement i zadacsi ego vnedrenija v tehnicsezkih bibliotekah/ - PLESZKIJ, G.M. - Tehnicsezskie Biblioteki SzSzsZr, 1965. 6.sz. p. 3-11.

A Szovjetunióban a könyvtárak állományának legszélesebbkörű felhasználását, legracionálisabb kiaknázását speciális jellegű kölcsönzés útján is biztosítani kívánják. Így pl. a technikumok, főiskolák stb. levelező hallgatói részére az egyes tantárgyak oktatásának megkezdésekor szervezett formában, összegyűjtve és csoportosítva biztosítják a szükséges könyvek kölcsönzését, melyeket a hallgató az előző vizsga letétele után maga átvehet, de szükség esetén postai úton is megküldik részére anélkül, hogy a könyvtárat bármikor is fel kellene keresnie. Már az egyetemi beiratkozáskor kitölti a hallgató a belépési és garancia-nyilatkozatot, és amikor valamilyen művet megküldenek számára, akkor a név szerint lerakott garancia-nyilatkozatra írják fel a postai úton kölcsönzött mű adatait. Hasonlóképpen jól bevált a postai kölcsönzés a hosszabb hivatalos kiküldetésre elutazott szakemberek esetében, amikor a vállalati vagy intézeti műszaki könyvtár ily módon biztosítja az elengedhetetlen szakirodalmi tájékoztatást. - A szerző részletesen elemzi, hogy milyennek kell lennie az ilyen kölcsönzési szolgálat megoldásának.

/V.P./

318

025.354

Jegyzet katalóguskártyák sokszorosításának gazdaságosságáról. - /Note on the economics of catalogue card reproduction/ - MACKENZIE, A.G. - Journal of Documentation, 21.k. 2.sz. 1965.jun. p. 128-130.

A feladat az volt, hogy a leggazdaságosabb módszert kísérletezzék ki évi 20 000 katalóguskártya átlag 5 példányos sokszorosítására. Három megoldást elemeztek részletesen: a Roneo Stenciles, a kis ofszet-litográfiai és a lyukszalagos-írógépes megoldást. A költségeket tíz év viszonylatában számították, mert ennyi a berendezések élettartama. Az információ-hordozók anyagköltségei mindhárom eljárásnál közel azonosak voltak. A beruházási, karbantartási, egyéb nyersanyag és bérköltségek összevetéséből kitűnt, hogy a stenciles:ofszet:lyukszalagos megoldások költségeinek aránya 8,4 : 8,0 : 6,1 volt. Ennek alapján Flexowritert állítottak üzembe; ez az évi mennyiségnek könnyen meg tudott felelni. A lyukszalagos írógéppel a kártyasokszorosításon kívül a hetenként közreadott szerzeményezési jegyzéket is elő tudták állítani. A feldolgozások hibahatára 4-5 %. Legujabban azzal kísérleteznek, hogy a Flexowriter lyukszalagát számológépbe való beírásra is felhasználják. Természetesen más sokszorosítási anyagok esetén kérdés, hogy a lyukszalagos írógép a leggazdaságosabb megoldás-e.

/H.G./

319

025.4:001.815

Az osztályozás használata az indexelés tanításában. - /Using classification in teaching indexing/ - MILLS, J. - The Journal of Documentation, 21.k. 4.sz. 1965.dec. p. 279-286.

Szerző a bevezetésben a katalogizálás és osztályozás, korábbi egyeduralmuk majd teljes negligálásuk utáni reneszánszáról ír. Ezután a könyvtári osztályozás alapvető elvi kérdéseit tárgyalja.

A könyvtáros, az olvasó kérdését megkapva, meg kell hogy találja azokat az információkat, amelyek erre a kérdésre relevánsak. A könyvtár erőforrásainak ehhez a kérdéshez megfelelő indikálása szükséges /talán a legalapvetőbb könyvtári munka/. Az erőforrásokat az anyagnak a polcokon való elhelyezése mutathatja meg /hibái a bizonyos szempontból együvé tartozó fogalmak szükségesszerű szétosztódása "distributed relatives"/ - ezt a hibát a katalógus könnyen kiküszöbölheti.

Az osztályok közötti relációk legjobban a hierarchia és koordináció kombinációjával tárhatók fel. A koordináció lehet pre- vagy post-koordináció. Első esetben megpróbáljuk előre látni a domináns témát, amelyet a dokumentum jövőbeli használója benne látni fog, és a fő utakat, amelyeken keresni fogja. Beszél a szerző a tárgyszó-katalógus használatáról is. Post-koordinációról vagy egyszerűen koordinációról beszélünk, ha a dokumentum osztályleírására viszonylagosan elemi terminusok vagy rövid formák /phrases/ csoportja szolgál. Működésünk kritikus paraméterei a visszahívás /recall/ és a precízió vagy relevancia.

/Z.F./

320

025.4:061.24

Ágazatközi osztályozási bizottság. - /V mezsduvedomsztvennoj kommisszii ro klaszszifikacii/ - Naucsno-Tehnicsezskaja Informacija, 1965. 12.sz. dec. p. 18-19.

1965. júniusától októberéig tartott ülésein a bizottság a következő kérdésekkel foglalkozott:

1. Az információs források egyes osztályozási kérdéseire vonatkozó módszertani határozatok nyomdai közzétételének és előkészítésének eljárási szabálytervezete;
2. Az ETO ágazati táblázatainak elkészítési és alkalmazási elvei;
3. Az ETO 621.37/39 osztály táblázata felülvizsgálásának koncepciója;
4. A kémiai és vegyipari deszkriptor-szótár szerkezete;
5. Az orvostudományi ETO ágazati táblázat megvitatása;
6. Az ETO 678 és 687 osztályok felülvizsgálásának koncepciója;
7. A fémkohászati és gépgyártási ETO ágazati táblázat megvitatása;
8. Az ETO 52, 621, 675.81 osztályok felülvizsgálási koncepciója;
9. Az orvostudományi és építészeti ágazati ETO táblázatok megvitatása; ETO 01 osztály felülvizsgálásának koncepciója.

A bizottság összesen négy ülést tartott és a tárgyalt kérdéseket vagy jóváhagyólag tudomásul vette, vagy megfelelő intézkedéseket hozott.

/P.S./

321

025.45:002.513:5

Kísérletek az ETO gépesített visszakereső rendszerben való alkalmazására. - /Use of UDC in a mechanized retrieval system examined/ - Scientific Information Notes, 7.k. 4.sz. 1965.aug.-szept. p. 13.

Az ETO nagy előnye más gépi visszakereső rendszerrel szemben, hogy több szakterület anyagát tároló gyűjtemény osztályozására alkalmas, és hogy világszerte igen elterjedt. Ezért folytatnak a New York-i American Institute of Physics-ben számológépes kísérleteket arról, hogy miként lehet az ETO angol nyelvű kiadásának fogalmait az információvisszakeresés index-nyelveként használni. A kísérletek során egybevetik az ETO alkalmazásának eredményeit más gépi visszakereső-osztályozórendszerekkel elért eredményekkel is. A vizsgálatok alapján meghatározzák azokat a szakterületeket, amelyeken az ETO-nak mint vezérszó-rendszernek vagy jelzetrendszernek a felhasználását tökéletesíteni fogják. A munka eredményeként többek között lyukkártyákon és mágnesszalagokon is kapható lesz az ETO angol kiadása, kész programok állnak majd rendelkezésre egyrészt mutatók gépi elkészítésére, másrészt a számológépek programozására az ETO-n alapuló információvisszakeresésre.

/H.G./

Munkánk kötelező területe. - /Objazatel'nyj ucsasztok nasej rabotü/ - GOL'DSTEJN, A.Sz. - Tehnicsezkie Biblioteki SzSzSzR, 1965. 6.sz. p. 26-28.

A Szovjetunióban a gazdasági irodalom propagandáját is a műszaki könyvtárak nagyfontosságú feladatának tekintik. A szerző a harkovi golyócsapágy-gyár konkrét példáján keresztül mutatja be az ezzel kapcsolatos munkamódszereket. A könyvtár az általános jellegű gazdasági anyagok terjesztésén túlmenően a legfontosabb üzemi gazdasági szervek speciális tájékoztatásáról is gondoskodik. Így pl. a beérkezett új anyagról széleskörű tájékoztatást ad ujbesszerési jegyzékében, s a folyamatos tervezéssel kapcsolatos szakirodalom egészét igyekszik feltárni a tervozstaly munkatársai számára. E témakörben külön kartotékokat vezet, s a szélesebbkörű propaganda biztosítása céljából kiállítást is szervezett. Igen hatásos módszernek bizonyult a könyvtári és tájékoztató munkatársak és műszaki-gazdasági vezetők közös látogatása a műhelyekben, a felmerülő nehézségek közös elemzése az ott dolgozókkal; az így feltárt problémák megoldására alkalmas szakirodalmi anyagot összeválogatva a leginkább érdekelt szakemberek rendelkezésére bocsátják.

/V.P./

A termelés szervezésével és közzgazdasági kérdésekkel foglalkozó irodalom propagandája. - /Propaganda literaturü po ekonomike i organizacii proizvozsztva/ - MAMONENKO, A.G. - Tehnicsezkie Biblioteki SzSzSzR, 1965. 6. sz. p. 27-28.

A Szovjetunióban a központi műszaki könyvtárak és a tájékoztató szervek egyaránt egyre nagyobb figyelmet szentelnek a műszaki jellegű kérdésekkel kapcsolatos irodalom és információ biztosításán túlmenően a megfelelő közzgazdasági tájékoztatásra is. A harkovi körzetben pl. a műszaki-gazdasági kérdésekkel kapcsolatos bibliográfiák aránya az 1963-as 12 %-ról már 28 %-ra növekedett az elkészített összes bibliográfiákon belül. A vállalatoknál a tárgy szerinti kartotékokba beépítették a legkorszerűbb gazdasági-irányítási kérdésekhez kapcsolódó anyagot is. Arra törekszenek, hogy a kifejezetten műszaki jellegű információ-igények kielégítésekor is rögtön megadják a vonatkozó gazdasági, szervezési kérdésekkel kapcsolatos információkat, még akkor is, ha az igénylő maga ezt nem kérte. Különösen nagy teret szenteltek a PERT tervezési módszerek, az üzemszervezés korszerű módszerei, az elektronikus számítógépekkel történő termelésirányítás irodalmának. A tájékoztató munka részeként megszervezett kiállítások tematikájába is rendszeresen beépítik a műszaki-gazdasági irodalom és a megfelelő módszerek, eljárások ismertetését és propagandáját.

/V.P./

324

026:621.039/540/

Atomfizikai tudományos irodalom Indiában. - /Nuclear science literature in India/ - ISAAC, A.M. - KAMATH, V.A. - Herald of Library Science, 4.k. 4.sz. 1965.okt. p. 290-297.

A Trombay Atomenergia Intézet a legnagyobb műszaki-tudományos intézmény Indiában, 7000 munkatárral. Az Intézet könyvtárát az ország legnagyobb tudományos könyvtárává kívánja kifejleszteni, és maximális együttműködésre törekszik az ország valamennyi egyetemi, laboratóriumi, intézeti könyvtárával, valamint a tájékoztatási központokkal. Tekintettel arra, hogy az atomfizikai kutatások számos tudományos és műszaki területre terjednek ki, a könyvtárba központosított anyag óriási jelentőségű India valamennyi tudosa és kutatója számára. Az ujonnan létesítendő un. nyugati regionális tájékoztató központ és az Intézet könyvtára döntő szerepet kell hogy játsszon az indiai szakirodalmi tájékoztatás megszervezésében. Az Intézet könyvtára anyagát döntő többségben az USA Atomenergia Bizottságtól kapja: állományában jelenleg 100 000 kutatási jelentés van, az évi gyarapodás 16 000 jelentés. Rendkívül nagy szükség lenne az országban megtalálható műszaki és tudományos irodalmi anyag központi jegyzékére, melynek előállítására a nemrégiben üzembehelyezett nagyteljesítményű CDC 3600 típusú elektronikus számítógépen lenne célszerű. /V.P./

325

027

Nemzetközi Konferencia kis és közepes könyvtárak létesítésére vonatkozóan. - /Międzynarodowa Konferencja na temat budownictwa małych i średnich bibliotek/ - KOSSUTH, T. - Bibliotekarz, 32.k.12.sz. 1965. p. 374-377.

Népi demokratikus országok és Jugoszlávia építési és könyvtári szakértőinek részvételével 1965. október 20-22-én Varsóban rendezett II. Nemzetközi Konferencián elhangzott referátumok és azokkal kapcsolatos viták, illetve hozzászólások anyagának áttekintő ismertetése és elemzése. Az elfogadott határozatok fontosabb pontjai ajánlják: a/ a Prágai Konferencián életrehívott Könyvtáráépítési és Felszerelési Ügyeket Koordináló Központi Intézet működésének és szervezési statusának végleges jóváhagyását a konferenciában résztvevő országok illetékes hatóságai részéről és egyben megállapítja, hogy az Intézetnek azon országnak a Központi Könyvtára mellett kell működnie, amely biztosítja tevékenységének és fejlődésének feltételeit; b/ egyes országok központi könyvtárai jelöljenek ki egy dolgozót a Központi Koordináló Intézettel való kapcsolat fenntartása és együttműködés fejlesztése érdekében; c/ megfelelő időben kell kidolgozni és tanulmányozni módszertani alapelveket a kis és közepes könyvtárak fogalmának pontos meghatározása céljából, figyelembe véve e fajta könyvtárak valamennyi lényeges tulajdonságát; d/ elő kell készíteni kis és közepes könyvtárak nomenklatura-tervezetét; e/ tanulmányozni kell és ki kell dolgozni a kis és közepes könyvtárak butorainak és felszerelésének fontosabb méreteit, figyelembe véve: 1. az új könyvtárak építésének,

666

2. a meglévő épületek vagy helyiségek adoptálásának, valamint 3. az adminisztrációs vagy a kulturális épületeken belüli könyvtárak működésének lehetőségeit és eseteit.

/K.P./

326

048.1

A referátumok. Kategóriák, összeállításuk módja, információs értékük. - /Referate. Categorii, mod de întocmire, valoarea informativă/ - MARINESCU, M. - Studii der Cercetari de Documentare și Bibliologie, 7.k. 2.sz. 1965.jun. p. 155-161.

A referátum definíciója a FID szerint. Allen KENT és WEIL felosztása. A WEIL-féle tíz kategória részletesebb ismertetése. Automatikus referálás LUHN javaslata szerint. RESNICK, RATH és SAVAGE kísérlete az ember és a gép által végzett referálói munkák összehasonlítására. A referátumra vonatkozó követelmények. Vélemények a szerzői referátumról. Hirayama KENZO kísérlete a referátumok információs értékének tisztázására.

/Sz.Gy./

327

371.333:621.397.7

Az ipari televízió és az oktatás. - /La television en circuit fermé et l'enseignement des lettres/ - OUDIN, J. - Bulletin AID, 4.k. 4.sz. 1965. p. 9-10.

Az audio-vizuális oktatás térhódításával a zártkörű ipari televízió egyre nagyobb szerepet kap az egyetemi oktatásban. A szerző pl. arról számol be, hogy a Nanterre-i egyetemen 1000 fő befogadóképességű előadóteremre lett volna szükség, ami rendkívül költséges volna mellett az oktatás hatékonyságát is csökkentené, tekintettel arra, hogy a hallgatók jelentős része kedvezőtlen látási viszonyok közé kerül. Ehelyett rendkívül kisméretű és teljesen automatikusan működő kamerát helyeztek el az előadóteremben, melyhez bármely kis teremben elhelyezett TV vevőt csatlakoztatni lehet. A hallgatók így 40-es csoportokra szétosztva optimális körülmények között követhetik az előadást és tetszés szerint változtatható a különböző előadásokon résztvevő hallgatók száma anélkül, hogy a csoportoknak a terem el kellene hagyniuk. Ez a megoldás nagy építési költségek megtakarítását tette lehetővé.

/V.P./

328

371.68

A "polivízió". - /La polyvision/ - OUDIN, J. - Bulletin AID, 4.k. 4.sz. 1965. p. 19-21.

Az audio-vizuális, nevezetesen a televíziós technikát felhasználó oktatási módszereknek összegezzetethetőeknek kell lenniük a ha-

gyománys módsszerekkel, s azok közé be kell illeszkedniük. Vonatkozik ez az előadótermekre is, melyeknek egyaránt meg kell felelniük a hagyományos jellegű és televíziós oktatás követelményeinek. A vevőkészülékeket ezért oly módon kell elhelyezni, hogy azok a hallgatókat munkájukban ne zavarják. A szokásos megoldás a készüléknek a tábla mellett vagy az oldalfalakon történő elhelyezése: ez azonban zavaró tükrözéseket eredményezhet, különböző látási viszonyokat teremt a különböző helyeken ülők számára, és /oldal-elhelyezés esetén/ kellemetler és fárasztó testhelyzetbe kényszerít. E hátrányokat kiküszöböli a szerző által ismertetett új megoldás, a polivízió, melynek lényege, hogy a TV vevőket a termék mennyezetén helyezik el, és minden hallgató asztalára megfelelő méretű tükröt tesznek, 2.8 m magasan felszerelt vevő 15 hallgatót szolgál ki ily módon. A tükrös megoldás minden hallgatónak egyformán optimális látási viszonyokat biztosít, és lehetővé teszi a jegyzetelést nélkül, hogy a fejet akár csak el kellene fordítani a képtől.

/V.P./

329

655.42:381.17

Könyvkereskedelmi árverések - pro és contra. - /Aukcije księgarskie - za i przeciw/ - ZAWADZKI, K. - Bibliotekarz, 32.k. 12.sz. 1965. p. 363-366.

Lengyelországban a második világháború után rendezett különböző méretű és szintű könyvkereskedelmi árverések jelentőségének és a könyvtárak sokszor ritka kiadványokkal ezután való ellátása lehetőségeinek, valamint az ilyen akciók iránt tapasztalható széleskörű érdeklődés méreteinek és példáinak ismertetése után kimutatja az árverés útján "napvilágra" került műveket és azok árának alakulását évek függvényében. Az árverések hívei és ellenzői véleményének ismertetése és elemzése után az árverések rendezése mellett foglal állást. Konkrétan megindokolja az árverések rendezésének szükségességét, mert ezután az "elásott" ritka kiadványok kerülnek napvilágra. Az antikváriumok a legmegfelelőbb helynek bizonyultak az árverések lebonyolítására. Leírja néhány árverés jellegzetességeit.

/K.P./

330

772.9

Mágneses képrögzítés mindenki részére. - /Magnetische Bildaufzeichnung für jedermann/ - Reprographie, 5.k. 7.sz. 1965.nov.-dec. p. 159.

Az Agfa-Gevaert A.G. Video-Magnetband PEV 385 néven hozza forgalomba új mágneszalagját, mellyel televíziós képadás rögzíthető és azonnal visszajátszható. A Video-Recorder készülékkel és a Video-Magnetband PEV 385 mágneses szalaggal bármilyen képrögzítés lehetséges egyszerű módon, tehát otthon, vagy üzemben, tudományos munkánál, vagy bárhol. A felvett kép és hang bármilyen gyakran visszajátszható.

668

A Video mágneses szalag szélessége 20 cm, sebessége 19 cm másodpercenként. 45 perces műsört lehet felvenni. A filmelőhívás tehát teljesen felesleges, a szalagról a kép azonnal vetíthető. Egyes képek mint állóképek fél órán keresztül egyhuzamban vetíthetők.

A mágneses szalagon lévő felvételek anyagvesztés nélkül bármikor letörölhetők, és új felvételek készíthetők. Az eljárás rendkívül egyszerű.

/G.A./

331

772.93

Az SCM-Corporation elektrosztatikus másolóautomatái. - /Elektrostatiscche Kopierautomaten der SCM-Corporation/ - Reprographie, 6.k. 2.sz. 1966.febr. p. 29.

Az SCM elektrosztatikus másológépek speciális papír felhasználásával működnek. A papír mügyanta rétegű, amely cinkoxidporba van beágyazva. Az Electrostatic 33 elnevezésű asztali másolóautomata 28 x 42 cm-es papírra dolgozik. A papírtartályba 250 db papír helyezhető egyszerre. Az eredeti és a másolópapír automatikusan halad át a készüléken, amely minden alkalommal egy másolatot készít.

Az Electrostatic 44 típusal az eredetiről 1-10 másolat készíthető, a másolatok száma előre beállítható. A másolópapír mérete ugyancsak 28 x 42 cm. Mindkét készülék működtetéséhez színező és hordozó folyadék szükséges, melyeknek mennyiségét a gép adagolja.

Az Electrostatic 55 készülék 23 x 35.5 cm-es másolatokat készít, 1-20 példányban tetszés szerint. Ezzel a készülékkel könyvek is másolhatók. A másolatok kielégítően kontrasztosak és jó élességűek, bármilyen színű eredeti másolható. A cikk táblázatot közöl különböző mennyiségű másolatok költségeiről.

/G.A./

332

773.1

A Bell és Hovell cég Director I mikrofilmfelvevő készüléke. - /Mikrofilm-Aufnahmegerät Director I der Firma Bell-Howell/ - Reprographie, 6.k. 3.sz. 1966.márc. p. 53.

A Bell és Hovell cég új mikrofilmfelvevőgépe nagy sebességgel működő automatikus adagolóval felszerelt készülék, nagy kapacitású üzemek részére készült. 30.5 cm szélességű dokumentumok fényképezhetők 24:1, 34:1 és 44:1 kicsinyítéssel. Minden cserélhető kamerához beépített index számláló tartozik. A készülék duo és duplex eljárással működik 16 mm-es filmre.

DIN A/3-as méretig bármilyen méretű és vastagságú dokumentum folyamatosan fényképezhető, az automatikus adagoló hibamentesen továbbítja a lapokat anélkül, hogy összerakásukra gondot kellene fordítani. A filmet 30 vagy 60 méteres tekercsekbe lehet betölteni. A leexponált film napfénynél kivehető, esetleg kisebb részek külön is levághatók.

A megvilágítás beállítható a különféle filmérzékenységekre, va-

lamint kiegyenlíthetők az egyes dokumentumok szindifferenciái is. Optikai és akusztikai jelzőberendezések biztosítják a készülék zavartalan működését.

/G.A./

333

773.7

Diazo gyorslevonat nagyított mikrofilmről. - /Diazo-Schnellabzug von vergrößertem Mikrofilm/ - WHYTE, L. - Reprographie, 5.k. 7.sz. 1965.nov.-dec. p. 155-156.

A mikrofilmpipar az ultraibolya optikai rendszer alkalmazásával további fejlődés előtt áll. Egy angol találmány lehetővé tette, hogy mikrofilmről a legolcsóbb fényérzékeny anyagra, a diazo anyagra készüljenek nagyítások, ami rendkívül sok előnyt biztosít.

Rajzok mikrofilmezése jelentős helymegtakarítást és ezáltal költségmegtakarítást jelent, de visszanyagításuk eddig elég költséges volt, ezért a mikrofilm bevezetése sokszor akadályba ütközött. Az új diazo eljárással a mikrofilmeket ugyanarra a fénymásoló papírra lehet nagyítani, amire a szokásos fénymásolatok készülnek. Ezáltal 33-75 %-os költségmegtakarítás érhető el.

A feltaláló John JEFFREE olyan készüléket szerkesztett, amelyek az alapmodellje kézzel működtethető, de az igényekhez képest kiépíthető teljesen automatikus berendezéssé. 16 és 35 mm-es mikrofilmek nagyíthatók 76.2 x 102 cm-es méretig, diazo anyagra, fotopapírra vagy fényérzékenyített nyomólemezsre az ófszet sokszorosítás részére.

A londoni reprográfiai kiállításon bemutatottak egy olyan fénymásoló automatát, melyhez semmiféle gőzelvezető nem szükséges. A készülék csak a fele mennyiségű ammóniát fogyasztja és a keletkezett gőzöket egy kémiai elnyelő közeg neutralizálja.

/G.A./

334

773.7

A Caps-Jeffree cég, London, V 1 típusú olvasó- és nagyítókészülék. - /Lese-Vergrößerungsgerät V 1 der Caps-Jeffree, London/ - Reprographie, 6.k. 2.sz. 1966.febr. p. 36.

A Caps-Jeffree mikrofilm olvasó és nagyítógéppel 16 és 35 mm-es mikrofilmek nagyíthatók fénymásolópapírra, vagy más ultraibolya fényre érzékeny anyagra. A maximális képnagyság 45 x 61 cm, de egy tükör segítségével a képek falra is vetíthetők DIN A/0-ás vagy még ennél nagyobb méretre is.

A készülék a mikrofilmek olvasására is szolgál, és az erős fényforrás következtében a szobavilágítás nem hat zavaróan.

A nagyítás mértéke 6-15-szörös lehet, négyféle mérték előre beállítható, szériagyújtások esetében. Tekercsfilmek, csikok, mikrofilmkártyák és lyukkártyába montírozott filmek egyaránt nagyíthatók. A filmek befűzése a negatívtartóba gombnyomásra történik.

A készülék 200 wattos speciális nagynyomású higanygőzlámpával működik, melynek 500 óra használat után maximálisan 30 %-os a fényvesztése. Feszültség 200-250 volt, 10 amper.

/G.A./

A reprográfia keletkezése és fejlődése. - /Von der Entstehung und Entwicklung der Reprographie/ - FRANK, O. - Reprographie, 5.k. 7.sz. 1965.nov.-dec. p. 145-154.

A reprográfia céljai közül megemlíthető a rajz és írásmunkák-nál elérhető megtakarítás, az eredeti pontos, hű másolása, a dokumentumok biztosítása másolás révén és az információszükséglet kielégítése.

A cikk történelmi visszapillantást nyújt a sokszorosítás technikájára vonatkozóan, foglalkozik a régebbi és újabb másolóeljárásokkal, valamint a mikrofilmtechnika fejlődésével. Képekben is bemutatja a legújabb, legmodernebb mikrofilmfelvevőgépeket, mikrofilm-kártya felvevőkészüléket, kombinált olvasó-másológépet. Ismerteti a Caps-Jeffree mikrofilmnagyítógépet, amellyel fénymásolópapírra, fotopapírra vagy fényérzékenyített ofszetlemezre lehet nagyítani. A legújabb Xerox 813-as nagyító géppel lyukkártyába montírozott mikrofilmek nagyíthatók egyszerű irodai papírra.

A reprográfianak további fejlődési lehetőségei vannak különböző más eljárásokkal kombinálva, például nyomóformák készítésénél vagy mint szervezési eszköz a lyukkártyatechnikában.

/G.A./

Milyen racionalizálási lehetőségeket nyújt a mikrofilm a műszaki irodákban? - /Welche Rationalisierungsmöglichkeiten bietet Mikrofilm im technischen Büro?/ - WELP, U. - Reprographie, 6.k. 3.sz.1966. márc. p. 43-47.

A cikk felsorolja a mikrofilm használatának legfontosabb előnyeit, melyeket a következőkben foglalhatunk össze:

1. Értékes műszaki rajzok és tervrajzok biztosítása elemi károk ellen.
2. A tervrajzok elhasználódása megakadályozható mikrofilm alkalmazásával.
3. Mikrofilmmel helymegtakarítás érhető el.
4. Raktározási költségek takaríthatók meg.
5. Pauszpapír-költségek csökkenthetők mikrofilmezéssel.
6. Nem szükséges 1:1 másolni a rajzokat, ezért kevesebb fénymásoló papír elégséges.
7. A rajzraktár áttekinthetőbb lesz és könnyebben kezelhető.
8. Lyukkártyákkal kombinálva jobban szortírozható és kezelhető a rajztár.
9. Az üzemen belüli információkat is megkönnyíti a mikrofilm.
10. A mikrofilmek postázása lényeges költségmegtakarítással jár, szemben az eredeti méretű rajzok postaköltségeivel.
11. A mikrofilm megkönnyíti a rajzokon szükséges változtatásokat.
12. A rajzok léptékének megváltoztatása egyszerű nagyítással megoldható.
13. A szerkesztési munka is megkönnyíthető mikrofilm alkalmazásával.

/G.A./

337

778.14:681.32

Az "aktív" mikrofilm, mint "átviteli lánc". - /Der aktive Mikrofilm als Übertragungskette/ - MÜLLER, H.E. - Bürotechnik + Organisation, 13.k. 11.sz. 1965.nov. p. 936-944.

Az eredeti és a visszanyitott másolat között áll az "aktív mikrofilm": a felvétel, feldolgozás, másolás, tárolás és visszanyitás technikai lépéseinek összessége. A szerző ezeket a műveleteket és a nekik megfelelő berendezéseket a híradástechnikából átvett hasonlattal "átviteli lánc"-nak nevezi, s a mikrofilmet, mint tároló elemet vizsgálja. A mikrofilmen a jelsűrűség igen nagy értékűnek adódik: a gépirás 74-szeres kicsinyítése esetén 1.6 millió bit/cm². Az elektronikus számítógépek szokásos mágnesszalagjain a jelsűrűség csupán 550 jel/cm², s a bitekben mért jelsűrűség aránya a mágnesszalag és mikrofilm között 1:20 értékű! Hasonlóan érdekes arányok adódnak, ha a mikrofilmfelvételt a számítógép bemenőegységeivel, és a visszanyitást a kimenőegységekkel hasonlítjuk össze a másodpercenként feldolgozható jelek számának tekintetében. Külön gondot kell fordítani mikrofilmek esetében az ellenőrzés megoldására, mivel a szabad szemmel történő ellenőrzés lehetősége elesik. Ugyancsak fontos annak biztosítása, hogy a munka mindig megfelelő biztonsági tényező fenntartásával legyen elvégezhető. Röviden ismerteti a korszerű mikrofilmes berendezéseket is.

/V.P./

338

778.14:744:62

Műszaki rajzok mikrofilmezése. - /Mikroverfilmung technischer Zeichnungen/ - WELP, U. - Bürotechnik + Organisation, 13.k. 11.sz. 1965.nov. p. 946-948.

A műszaki rajzok mikrofilmre vételének előnyei a következők: 1. Az A1 méretű rajzok 20-szoros lineáris kicsinyítése után a tárolási helyszükséglet 400-ad részére csökken; 2. Még egy 1000 A1 méretű rajz tárolására alkalmas speciális szekrény kb. 1000 DM, s egy rajzra így kb. 1 DM esik, mikrofilmezés esetén ez a tárolási költség 1/10-ére csökken; 3. Az A1 méretű rajzok biztosításáért a biztosító-társaságok évente 12,5 pfenniget kérnek, ami a mikrofilmmásolat archiválása esetén elesik; 4. Nagyobb az áttekinthetőség, könnyebb a hozzáférés; 5. Egyszerű és olcsó a mikrofilmre vett rajzok szállítása, és végül 6. Rendkívül nagy a mikrofilmezés jelentősége olyan esetekben, amikor különböző méretarányokban van szükség egy részlet-rajzra: ilyenkor a rajzot csak egyetlen méretben kell megrajzolni, s a mikrofilmezés utáni visszanyitás során különböző nagyítást kell egyszerűen alkalmazni. - A mikrofilmre vételt az NSZK-ban kb. 40 bér-munka-iroda segíti, a felvevőberendezések ára 10-30 000 DM, a visszanyitóké 3-60 000 DM.

/V.P./

